

Створювальне знання: теоретико- методологічні і практичні аспекти

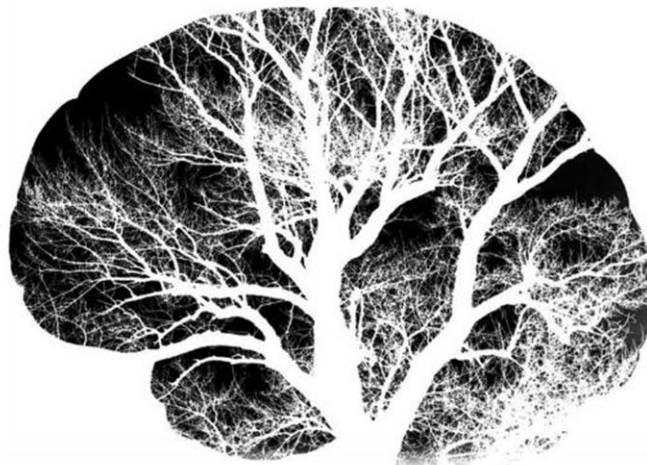

МАТЕРІАЛИ
4-ГО КРУГЛОГО СТОЛУ У РАМКАХ
НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО МІЖВУЗІВСЬКОГО
ПРОЄКТУ «СТВОРЮВАЛЬНЕ ЗНАННЯ:
НАУКОВО-ОСВІТНІ ПРАКТИКИ 3.0»

Одеса • 11 червня 2021 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ ПСИХОСІНЕРГЕТИКИ ТА АЛЬФОЛОГІЇ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СТВОРЮВАЛЬНЕ ЗНАННЯ: теоретико-методологічні і практичні аспекти

МАТЕРІАЛИ
4-ГО КРУГЛОГО СТОЛУ
У РАМКАХ
НАУКОВО-ОСВІТНЬОГО МІЖВУЗІВСЬКОГО ПРОЄКТУ
«Створювальне знання: науково-освітні практики 3.0»

11 ЧЕРВНЯ 2021

ОДЕСА – 2021

Рекомендовано до друку Вченою радою Навчально-наукового інституту морського права та менеджменту Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол №9 від 22 червня 2021 року

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

І.А. Доннікова, д-р філос. наук,

Н.В. Кривцова, к. психол. н.,

Є.М. Іванова, к. філос. н.,

О.С. Павлова, к. філос. н.

Створювальне знання: теоретико-методологічні і практичні аспекти. Матеріали 4-го круглого столу «Створювальне знання: науково-освітні практики 3.0», 11 червня 2021 р. / Нац. ун-т «Одеська морська академія»; Міжнародна академія психосінергетики та альфології; Одеськ. нац. мед. ун-т. – Одеса: НУ «ОМА», 2021. – 83 с.

У збірці представлені матеріали 4-го Круглого столу «Створювальне знання: теоретико-методологічні і практичні аспекти», на якому обговорювалися актуальні питання сучасної науки і освіти, людинотворчих освітніх практик та досвід їх впровадження. Матеріали репрезентують роздуми представників різних напрямків науки, викладачів, курсантів і аспірантів.

Збірка призначена для керівників університетів, викладачів, студентів та всіх, хто цікавиться проблемами сучасних науково-освітніх практик.

Тексти представлені в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів. За точність і достовірність викладеного матеріалу всю відповідальність несуть автори.

© Національний університет «Одеська морська академія», 2021
© Міжнародна академія психосінергетики та альфології, 2021
© Одеський національний медичний університет, 2021

ЗМІСТ

<i>Айтов С.Ш.</i> Исторична антропологія як сучасна філософія історії і філософські аспекти вищої освіти.....	6
<i>Бельо Л.Ю.</i> Самоосвіта: значення у становленні фахівця.....	8
<i>Бучко О.В.</i> The psychological nature of music experience and its relation to the faculty members' competencies in non-musical disciplines in Ukraine and the U.S.....	10
<i>Вішневський Д.Л.</i> Перспективы современной науки с позиций субъекта познания.....	18
<i>Вороб'єва С.В.</i> Creative technologies of self-education in the digital environment of the university 3.0.....	19
<i>Доннікова І.А., Кривцова Н.В.</i> Освітні практики здоров'я: філософсько-психологічний аспект.....	21
<i>Дюжинов В.Д.</i> Українські освітянські практики в контексті європейської освіти.....	25
<i>Іванова Є.М.</i> Имитационные системы: системно-дескрипторный анализ (на примере обучающих технологий).....	29
<i>Іванова Н.В.</i> Філософія для дітей: Григорій Сковорода і філософія щастя.....	32
<i>Коляда І.Г.</i> Інформаційно-освітній простір як ресурс створювального знання.....	36
<i>Красовський І.І.</i> Категории субъекта и объекта в современном научном познании.....	38
<i>Лановой А.О.</i> Заняття спортом як чинник саморозвитку особи.....	40
<i>Майборода П.А.</i> Гуманитарная составляющая морского образования: исторический аспект (на примере НУ «ОМА»).....	44
<i>Мелков Ю.О.</i> Демократизация высшего образования как практический аспект формирования образованной личности третьего тысячелетия.....	47
<i>Міненко Г.Я.</i> Формирование космополитической идентичности и задачи образования.....	49
<i>Мукієнко О.О., Моторкін В.М.</i> Віртуалізація освіти та етичні проблеми трансгуманізму.....	53
<i>Павлова О.С.</i> Якість педагогічної взаємодії із здобувачами вищої освіти та етика навчання в парадигмі студентоцентрованого підходу.....	56

<i>Поживатенко А.Є.</i> Філософія для дітей: методичний аспект.....	61
<i>Сагін А.С.</i> Как сложные вещи становятся простыми или что значит быть начинающим исследователем.....	65
<i>Трояк К.Ю.</i> Сучасні виклики в підготовці морської еліти: освіта та практика мореплавства.....	67
<i>Шевчук О.М.</i> Філософія, практична філософія, філософські практики: потенціал створювальності.....	72
<i>Халваши К.</i> Особливості застосування філософсько-антропологічного підходу К. Ясперса – В. Франкла у самопізнанні.....	75
Фотоматеріали.....	80

2. Bostrom N. Superintelligence. Paths, Dangers, Strategies. – Moscow: Mann, Ivanov and Ferber, 2016. – 760 p. Russian.
3. Lepsky V.E. Reflexive-active environments of innovative development. – Moscow: Cogito-Centre, 2010. – 255 p. Russian.
4. Vorobjova S.V. Logic: Theory of Argumentation and Critical Thinking. Tutorial. – Minsk: BSU, 2018. – 231 p. Russian.
5. Pavlova O.S. Diagnosis of the formation of learning outcomes // Materiali 3-go kruglogo stolu «Stvoryval'ne znannya: gumanizm, innovaciya, samoosvita», 14 chervnya 2020 r. // Pid red. Donnikovoї I. A. – Odessa: NU «OMA», 2020. – P. 46–50. Ukrainian.

ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ЗДОРОВ'Я: ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Доннікова І.А.

(д. філос. н., зав. каф. філософії Національного університету «Одеська морська академія», м. Одеса, Україна)

Кривцова Н.В.

(к. філос. н., директор «Міжнародної академії психосінергетики та альфології», керівник Психологічної служби, провідний фахівець Навчально-виробничого комплексу інноваційних технологій навчання, інформатизації та безперервної освіти, Одеській національний медичний університет, м. Одеса, Україна).

Анотація. порушується питання про освітні практики як практики здоров'я, які активізують створювальні сили освіченої людини через посилення філософсько-психологічної та культурно-психологічної складової навчання.

Ключові слова: освітні практики, здоров'я, створювальні сили, культура, освічена людина.

Abstract. The abstract issues the educational practices as health practices, which activate the educated human's co-generative strength due to philosophical-psychological and cultural-psychological components of education.

Key words: educational practices, health, co-generative strength, culture, educated human.

Глобальна реформа освіти, офіційним проголошенням якої можна вважати проєкт «Просвітництво 2.0.» [9], розгортається настільки динамічно, що породжує нові стратегії та програми людської діяльності. За змістом вони мають відповідати соціокультурним практикам третього тисячоліття, про які сучасна людина знає тільки те «що нічого не знає», крім того, що живе в складному, мінливому, невизначеному світі. Але саме ця невизначеність потребує трієстої єдності знань (розуміння), вмінь (навичок) і життя. Тому «Просвітництво 2.0.» поступається місцем науково-освітнім практикам 3.0., зосередженим на людині – освіченій, мислячій, що створює себе і свій життєвий світ.

Поєднання освіти і людського життя змінює як розуміння суб'єкта освітнього процесу (яким стає цілісна людина), так і освітній контент, наповнюючи його людиностворювальними смислами. Індикатором цих змін є доповнення так званих «жорстких навичок» («hard skills») «гнучкими навичками» («soft skills»), що дає можливість вийти за межі суто професійної освіти, включити її в соціокультурний

контекст [3, 4, 5, 6, 8]. Але цього замало, оскільки для освіченої людини життя є постійною самоосвітою, яка органічно влітає набуті знання в її життєвий світ.

Чи може сучасна освіта охопити всі масштаби життєвого світу людини – від глибин свідомості до Всесвіту? Якщо може, то яким має бути освітній контент? Які цінності, закладені в нього, мають мотивувати людину до навчання і саморозвитку? На нашу думку, зміст сучасної освіти має орієнтуватися на цінності, які є і загальнолюдськими, і особистісними одночасно – щастя, здоров'я, благополуччя, взагалі – все те, що розкриває позитивні, створювальні можливості людини у світі [3, 4].

Ми вже порушували питання про необхідність міждисциплінарного дослідження здоров'я, наголошуючи в тому числі на значущості філософської рефлексії, оскільки з'ясувати сутність цього феномену з урахуванням багатовимірності людини і різноманітності людського буття, оцінки його якості та смислового наповнення здатне саме філософське знання [1, 3, 4, 5, 7, 8]. При цьому слід зазначити, що особливо бракує якісних філософсько-культурологічних досліджень здоров'я, оскільки в «науках про здоров'я» культура – це, як правило, вторинний фактор, найчастіше – середовище, яке певним чином впливає на стан здоров'я людини [1, с. 59]. Між цим, було доведено, що «культура» може бути психотерапевтичним концептом, робота з яким дає можливість людині не тільки зрозуміти морально-ціннісні засади буття, але й розкрити власний створювальний потенціал, відчутти радість і отримати задоволення через відкриття, виявлення його в собі та інших.

В більш широкому сенсі можна порушувати питання про освітні практики здоров'я як філософсько- і культурно-психологічні, які націлені перш за все на індивідуалізацію освіти шляхом досягнення психологічної грамотності вчителів та учнів, вибір освітніх технологій, що дають змогу розвинути особистісні здібності, уникати непорозуміння, запобігати конфліктам, перетворити навчання на процес творчості і співтворчості [2, с. 35].

При цьому, йдеться не тільки про те, що людина *має знати* про здоров'я. Мається на увазі впровадження певних людинозбагачуючих науково-освітніх технологій, в тому числі і в навчальний процес, які дають можливість трансформувати інформаційні ресурси в особистісно-професійні ресурси і резерви варіативності самореалізації та самогармонізації створювальних сил самоздійснення людини, яка навчається або навчає; можливість бути не тільки конкурентоспроможним фахівцем, а й перш за все – щасливою людиною, здатною до трансфесіоналізму, взагалі – здійснювати філософсько-психологічний супровід особистісно-професійного зростання протягом життя [3, 4, 5, 6, 7, 8].

Йдеться про постнекласичний методологічно-методичний інструментарій Психологічної філософії (авторка – Кривцова Н.В., ОНМедУ), в тому числі науково-освітні проекти оздоровлення Вищої освіти, теопрактики психотерапевтичної концептуалізації і десугестії, а також SMART-моделі науково-освітнього коучингу і педменеджменту. Вони виконують функцію як прогностичних методів і методик професійної психодіагностики і корекційно-розвивальної роботи, так й надають можливість самооцінювання власних ресурсів всіма учасниками освітнього процесу. Водночас вони спрямовані на збагачення особистісно-професійного потенціалу освіченої людини, забезпечують самоактуалізацію і самогармонізацію створюючих і створювальних сил самоздійснення, в тому числі знання; підвищують можливості усунення ризиків виснаженості і біопсихосоціальних деформацій в мінливих умовах глобалізації криз і інформаційного хаосу завдяки активізації психологічного резерву самореалізації особистості дослідника інформаційних ресурсів, здатної до інноваційно-дослідницької діяльності і трансфесіоналізму, узгодженості потенційної і актуалізованої

сфер, її інтегральної та/або трансцендентної функції сизигії на різних рівнях мультиформної єдності і ко-еволюції з Всесвітом [3, 4, 6, 7, 8].

З 2017 року в рамках міждисциплінарної наукової теми «Створювальне знання: гуманізм, інновація, самоосвіта» на кафедрі філософії НУ «ОМА» проводилася апробація авторського методологічно-методичного інструментарію Психологічної філософії трансфесіоналізму (авторка Н.В. Кривцова), зокрема – міжвузівського проєкту «Школа-лабораторія психологічного супроводу особистісно-професійного зростання». На прикладі навчально-наукової роботи з аспірантами, магістрами, курсантами і викладачами НУ «ОМА» було доведено доцільність його використання, в тому числі, методів і методик прогнозування ризиків виснаження, типів-рівнів режимів-атракторів потенціалу самореалізації особистості дослідника інформаційних ресурсів (в тому числі наукових знань); її зрілості, соціальної адаптивності, здатності до суб'єктного самовизначення, самоактуалізації і самогармонізації створювальних сил, готовності до самоздійснення особистості трансфесіоналу та особистісно-професійного самовдосконалення протягом життя (Акт впровадження від 02.03.2021).

Так, підчас викладання навчальних дисциплін «Культурологія», «Філософія», «Філософія науки», «Соціальна відповідальність та етика науковця» були використані авторські SMART- моделі, методи і методики, спрямовані на підвищення загального рівня особистісної ресурсності та самогармонізацію створювальних сил людини: «Метод кодування-декодування», «Метод абсурдизація-дезабсурдизація», «Мапа життя», а також вербальні, проєктивні і комплексні прогностичні Методики самооцінювання шляхом участі «МАРС», «МАСЕ», «ПГТ», «ОСКІ-2», «4 Крапки І», «Фігури часу», «Спіраль» та «Асоціативні кущі» з використанням психотехніки «Абревіатура», «Символи і знаки», «Слова і числа», «Звукорядь» (авторка Н.В.Кривцова), зокрема «Знакомство-знайомство», «С.о.ф.і.я.ф.і.л.о.с.о.ф.і.ї», «ОС-ВІТА», «Культура», «VІKІ» і «Google-ефект» тощо. Підчас роботи з новою інформацією вони надали можливість зняти протиріччя системи-мережі «Людина-Світ» та досягти запланованого навчального результату через встановлення між викладачем і курсантами праксеологічно-ментально-емоційної єдності всіх учасників освітнього процесу (в тому числі і авторів наукових першоджерел) та мультиформного об'єднання енергетично-інформаційного простору-часу самореалізації особистості дослідників наукових знань в нову різницево-багатовимірну полісутнісну автопоетичну цілісність «освічена людина», що дозволило підвищити інформативність та продуктивність занять.

За результатами численних досліджень було підтверджено, що саме це сприяло формуванню навичок свідомої продуктивної інноваційно-дослідницької діяльності, зростанню здатності до самонавчання і готовності до творчого самозмінювання підчас випробувань зі збереженням здоров'я, продуктивності і автентичності власного життя за рахунок збалансованого поєднання особистісно-професійного досвіду, інтересу до досліджуваного феномену із засвоєнням обов'язкового навчального матеріалу завдяки узгодженості кумулятивно-дисипативних процесів самогармонізації формально-логічного і наочно-образного когнітивних стилів та раціонального-ірраціонального природно-соціального вимірів самоорганізації створювальних сил самоздійснення особистості трансфесіонала [3, 4, 6, 8]. Причому, для оптимізації системи моніторингу і підвищення якості науково-освітнього процесу, організації психологічного супроводу зростання особистісно-професійної ресурсності освіченої людини, підчас випробувань в умовах пандемії, зокрема під час підготовки викладача до проведення дистанційних занять, прийому іспитів в умовах он-лайн навчання та/або створення методичного забезпечення нових дисциплін, використовувалися такі SMART-моделі: «Самогармонізація створювальних сил створювального знання особистості трансфесіонала» та її складові – «МАПА», «Шлях від мрій до успіху», «Шлях до

гармонії життя», «Самооцінювання шляхом участі», «Створювальні сили створювального знання», «Шлях від ідентичності до автентичності», а також методика «Самоактуалізації і самогармонізації створювальних сил» (психотерапевтичний сеанс) [3, 4]. Окремі результати апробації і впровадження авторських людинозберігаючих освітніх технологій представлені в колективній монографії «Створювальна сила знання» [8]. Накопичений матеріал підтверджує необхідність переосмислення ролі вищої освіти та інноваційних технологій навчання в житті людини як науково-освітніх практик її оздоровлення.

Актуальним стає питання особистісно-професійного самовдосконалення сучасної людини протягом життя. В тому числі, йдеться про академічну мобільність сучасної людини та інформальну освіту, спрямовану на підвищення соціально-психологічної зрілості особистості дослідника інформаційних ресурсів, що забезпечує можливості самоактуалізації і самогармонізації створювальних сил самоздійснення особистості трансфесіоналів (психосінергетичних, альфологічних і теопрактичних) під час між- і трансдисциплінарного полілогу та мультикомандного об'єднання фахівців різних галузей в науково-освітні міжвузівські проекти навколо створювального людинознавства, вирішення питань зміцнення здоров'я та охорони життя в цілому. Перший крок зроблено: міжвузівський проект «Створювальне знання: науково-освітні практики 3.0» вже об'єднав філософів, психологів і провідних фахівців з питань охорони здоров'я та інноваційних технологій навчання, інформатизації та безперервної освіти, для яких освіта і освітній процес є «місцем зустрічі» теорії та практики, а ідеал освіченої людини наповнюється «живим» змістом, пов'язаним з цінністю життя взагалі.

Це відкриває нові можливості автопоетичної мультиформної єдності людини з Всесвітом на різних рівнях, де щастя і здоров'я (від рос. «здорово») стають індикаторами її компетентності та особистісно-професійного успіху.

Список використаних джерел:

1. Доннікова І.А. Здоров'я як складова індивідуальної культури // Створювальне знання: теоретико-методологічні та практичні аспекти / Матеріали 2-го круглого столу «Створювальне знання: гуманізм, інновація, самоосвіта», 14 червня 2019 р. – Одеса: НУ «ОМА», 2019. – с. 58 – 60.

2. Доннікова І.А., Кривцова Н.В. Створювальне знання в мультидисциплінарному освітньому контексті. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. Випуск 26. 2019. С. 32-39.- DOI <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2019.26.4>

3. Кривцова Н.В. Шлях до гармонії життя: теорія і практика самореалізації / Н.В. Кривцова / 3-є вид., перероб. – Харків: Факт, 2019. – 352 с.

4. Кривцова Н.В. Smart-моделі «психологічної філософії» як методологічно-методичний інструментарій підвищення якості медичної освіти: досвід використання для прогнозування ризиків виснаження особистості дослідника інформаційних ресурсів під час випробувань та підвищення її готовності до трансфесіоналізму в умовах пандемічної освіти // Звіт про науково-дослідну роботу «Постнекласична наукова парадигма: методологічні засади та концептуальні моделі» (остаточний) № держреєстрації 0116U001760 / Міністерство охорони здоров'я України. Одеський національний медичний університет. Одеса. 2020. С141-173.

5. Кривцова Н.В. Психологическое здоровье как необходимое условие реализации инновационного потенциала личности исследователя / Н.В. Кривцова // Виклики інформаційного суспільства: від біоетики до ноетики: Матеріали VII Міжнародного симпозіуму з біоетики, присвяченого пам'яті д.філос.н., професора

Валентина Леонідовича Кулініченка, 22-23 жовтня 2015 р. – Київ: Графіка і Дизайн, 2015. – С. 43-44.

6. Кривцова Н.В. Психологічні особливості потенціалу самореалізації особистості: дис ... канд. психол. наук:19.00.01: Загальна психологія, історія психології / Н.В.Кривцова. – Одеса, 2018. – 296 с.

7. Марічерда В. Г., Рогачевський О. П., Борщ В. І., Кривцова Н. В. Сучасні технології підвищення якості медичної освіти // Інтегративна антропологія. – 2018. №2(32) – С.70-74.

8. Створювальна сила знання: монографія. Книга перша / авт. кол.; відп. ред.: І. А. Доннікова, Н. В. Кривцова. Одеса: Фенікс, 2020. 250 с.

9. Weizsäcker E., Wijkman A. Come On! Capitalism, Short-termism, Population and the Destruction of the Planet, Springer, 2018, 220 p.

УКРАЇНСЬКІ ОСВІТЯНСЬКІ ПРАКТИКИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТИ

Дюжинов В. Д.

(курсант 2 курсу Навчально-наукового інституту навігації Національного університету «Одеська морська академія», м. Одеса, Україна)

науковий керівник – к. філос. н. Шевчук О. М.

Анотація. Розкриваються особливості сучасного етапу розвитку суспільства (глобалізація, нові технології та інновації) та їх вплив на становлення нового мислення і нового ставлення до змін, що відбуваються (освіта в нових реаліях). Зокрема, акцентується увага на активне впровадження засобів нових інформаційних та освітніх технологій як світового брэнда. Суспільство висуває все більш жорсткі вимоги до знань, умінь і навичок випускників закладів середньої та вищої освіти, потребує докорінних змін застарілих підходів та педагогічних практик, взагалі оновлення. Тож мета даної роботи: виявити негативні складові сучасної шкільної освіти України; проаналізувати передовий досвід реформування навчання в інших країнах Європи та проблеми його впровадження в Україні. На підставі власного досвіду участі в освітньому проекті НУШ, автор розмірковує щодо стану шкільного навчання та пошуків шляхів реформування освіти в Україні.

Визначення ключових завдань сучасної освіти, аналіз наукової літератури з даної тематики показує, що метою шкільної освіти ХХІ століття є не стільки передача знань, як така, скільки навчання учнів методам самостійного придбання знань, аналізу подій і явищ навколишнього світу, вироблення правильних рішень і шляхів їх реалізації. Занепад освіти неминуче знижує якість життя але, найгірше, що українська молодь не бачить своєї перспективи в країні, відправляється вчитися за кордон, щоб отримали справжню освіту, а не формальну «начитку» застарілих лекцій.

Освіта має
бути
відкритою,
цікавою та
доступною